

Spørsmålet om hva vi skal gjøre når oljepengene tar slutt, gir ikke mening, skriver **Arne Jon Isachsen**. Han mener at slike utsagn kan vildele myndighetene til å stille billig kapital til disposisjon for interessegrupper med dyktige lobbyister.

Hva skal vi gjøre når oljen tar slutt?

ULIKE FAG HAR ULIKE TRADISJONER OG ULIKE FOKUS. Begrepene er forskjellige. Når folk med ulik faglig bakgrunn skal forklare den samme virkeligheten, er det duket for strid. Denne striden blir ikke mindre heftig når formålet med analysen er å gi anbefalinger og konkrete råd. Hva er god politikk?

Den 22. oktober 2004 holdt professor Michael Porter foredrag i et fullsatt Oslo Konserthus. Betalingsvilligheten til tilhørerne var stor. Temaet var norsk økonomi. Hva skal vi drive med når oljeressursene er uttømt?

Det er mye bra å si om professor Porters studie av hvordan konkurranse, krevende kunder og et godt samarbeid mellom næringsliv og myndigheter kan bidra til å legge forholdene til rette for verdiskapningen i et land. Ved å skape klynger der ulike aktører både konkurrerer og samarbeider kan summen av det som frembringes overstige den enkeltes bidrag. Økonomene snakker om *positive eksterne virkninger*. Slike virkninger bør alle land ha fokus på og prøve å ta hensyn til i sin økonomiske politikk.

PORTERS KLYNGETEORI kan godt ha mye for seg. Men at Norges oljerikdom gjør denne teorien spesielt relevant, må avvises. Klyngene til Porter ville vært minst like relevante i et Norge uten olje. Faren med klyngeteorier, eller problemet jeg har med dem, er at grenseoppgangen mellom næringsliv og myndigheter lett blir uklart. I den sammenheng er det viktig å presisere at Porter er helt klar på følgende punkt: En god næringspolitikk skal ikke favorisere norske bedrifter på bekostning av utenlandske. Om de som finansierer lobbygrupper i Norge tar denne presiseringen innover seg, ville nok betalingsvilligheten for å holde dem gående, tørke kraftig inn.

Problemformuleringen å finne frem til «the right strategy to secure Norwegian prosperity after the oil resources

FOTO: BI

Arne Jon Isachsen er professor i internasjonal økonomi ved Handelshøyskolen BI. I sin spalte i Økonomisk Rapport kommer han med nyttige tanker for bedriftsledere og næringspolitikere.

Problemformuleringen til Porter er meningsløs og villedende ... Formuen som oljeressursene utgjør, blir ikke uttømt.

have been exploited» (Porters utheving) er meningsløs og villedende.

Det er to grunner for det:

- Oljeressursene blir ikke uttømt i betydning oppbrukt. Hva som skjer er en omfordeling av verdier. Oljerikdom, som skyldes at utvinningskostnadene i Nordsjøen bare er 30-40 prosent av det oljen og gassen selges for, blir gjort om til likvid rikdom, i form av finansielle investeringer i utlandet. Det stilige er at Staten, med sine store eierinteresser i Nordsjøen, sitter som eier av disse midlene.
- Den løpende bruken av oljepenger er uavhengig av den løpende inntekten fra petroleumsvirksomheten. Statens petroleumsfond er bufferen mellom opp-tjening og bruk. Handlingsregelen for bruk av oljepenger, som vi fikk våren 2001, er basert på fugler i hånden – ikke de på taket. Vi skal nemlig kun bruke forventet avkastning av de oljeinntektene vi har spart opp, dvs. som står i Statens petroleumsfond. Det betyr at Statens petroleumsfond ikke vil minke i verdi – men hele tiden øke.

FORMUEN SOM OLJERESSURSENE utgjør, blir altså ikke uttømt. Vi kan bruke avkastningen av oljeformuen i all tid fremover. Spørsmålet om hva vi skal gjøre når oljepengene tar slutt, gir ikke mening. De tar ikke slutt. Derimot kan spørsmålet lett gi farlige og villedende assosiasjoner. Som at myndighetene må stille billig kapital til disposisjon for interessegrupper med dyktige lobbyister.

Rett nok må den ene prosenten av arbeidsstokken i Norge som jobber i petroleumssektoren finne seg noe annet å gjøre. Men det er ingen samfunnsøkonomisk utfordring. Dessuten ser vi at gode

FOTO: TOR RICHARDSEN/SCANPIX

klynger i denne sektoren i stadig større grad lykkes med å selge sine varer og tjenester til selskaper som driver oljeutvinning i andre land. Og da kan de jo fortsette med sitt likevel, selv når petroleumsressursene i Nordsjøen er hentet opp.

Myndighetenes oppgave er ikke å peke ut vinnere i næringslivet. Deres oppgave er å legge forholdene til rette for sunn konkurranse, og å sikre grunnleggende investeringer i infrastruktur, herunder utdanning på høyt nivå. Eller som Porter sier, man må bedre «microeconomic capabilities», inklusive mer konkurranse lokalt.

Porter erkjenner at Norge har noen fordeler:

- Moderne ledelsesteknikker og gode opplegg for videreutdanning.
- Relativt fleksibelt arbeidsmarked.
- Et skattesystem som har mindre negative incentiv-effekter enn i mange andre land.

LIKEVEL KONKLUDERER PORTER MED at produktiviteten i norsk næringsliv er for nedadgående, relativt sett. Her gjør han bruk av feil tall. De siste ti-femten årene har fastlands-Norge hatt en produktivitetsvekst på linje med, eller raskere enn, land det er naturlig å sammenligne seg med. Fotsoldatene til Porter har gjort en dårlig jobb. Kruttet er vått. Argumentasjonen faller til jorda når dataene ikke holder vann.

Det løpet politikerne har lagt for bruk av oljepenger, og som man i stor grad makter å holde, gjør at Norge kan møte eldrebølgen noe mer avslappet enn andre land. Mellom seks og åtte prosent av BNP vil Norge hvert år få «gratis» ved avkastning av oljefondet. Pensjonsbyrden som vil gli opp til 15-16 prosent av BNP, vil dermed lettere la seg finansiere hos oss enn i andre land.

Aktiv beskyttelse av din hørsel

ActiveGard™ Hodesett fra Sennheiser Communication har en innebygd teknologi som stopper plutselige høye lyder fra telefonlinjen å trenge igjennom til øret.

For de som benytter hodesett kan høye støypulser slik som for eksempel et telefonrør som mistes, være direkte skadelig for hørselen og i noen ekstreme tilfeller føre til akustisk sjokk. Kun hodesettene fra Sennheiser Communication er utrustet med den patenterte ActiveGard™ teknologien som automatisk hindrer høye og skadelige lyder i å nå øret.

Se www.sennheisercommunications.no for mer informasjon om våre innovative produkter eller for å finne frem til nærmeste forhandler.

PeBeCom AS

Postboks 340, Alnabru, 0614 Oslo, Tel. 22 90 65 10
www.sennheisercommunications.no